tüted HABERLER

TÜM TEKNİK ELEMANLAR DERNEĞİ AYLIK YAYIN ORGANI

16. SAYI — ŞUBAT 1974

ODA GENEL KURULLARI İÇİN...

GÖREV BAŞINA!...

Başyazı

SENDİKAL HAKLAR

Teknik eleman kitlesinin haklarının savunulabilmesi için sendikal özgürlüklerin elde edilmesi zorunluluğu, TÜTED Yönetim Kurulunun temel felsefesi olarak bu sütunlarda bir çok kere ele alındı, konu hakkında çeşitli yorumlar yapıldı. Başlangıçta, feodal yapıdan burjuva ekonomik toplumuna geçmekte olan ülkemizde, sayısının az oluşu nedeniyle diğer toplum kesimlerine göre, kısmen yüksek bir gelir düzeyine sahip bulunan teknik eleman kitlesi, yanlış bir yorumla, kendisini kapitalist sınıfın yandaşı olarak görmekteydi. Teknik elemanlardan çoğunun idari hizmet kademelerinde istihdam edilmeleri ve değer üretmekten çıkıp hizmet arzeden duruma gelmeleri de yukardaki yanlış yargıya varmalarının nedenleri arasında sayılabilir. Kaldıki başlangıçta teknik elemanların değer üretecekleri fazla bir alanda yoktu.

Hızla burjuva toplumuna kayan sosyo-ekonomik yapıda kapitalistler teknik eleman lehindeki arz-talep dengesizliğini kendi lehlerine çevirme yolları aradılar. Bir yandan özel okullar, diğer yandan yabancı teknik hizmet ithali konularında aldıkları tedbirlerle kısa zamanda başarıya ulaştılar da. Ayağının altındaki toprağın hızla kaymakta olduğunu hisseden tabandaki bir azınlık teknik eleman kitlesini toparlayıp sendikal mücadeleye sokmaya çalıştı. Geçmişteki arz-talep dengesizliğinin yarattığı mutlu günleri kapitalistlerin bir lutfu sayan, tabandaki sendikal gelişmenin onları kızdırdığını, bu nedenle teknik eleman kitlesinin gelir düzeyinin düşürülmekte olduğunu sanan üst seviyedeki meslektaşlarımız, tabandaki sendikal gelişmeyi durdurdukları takdirde onların kızgınlıklarının geçeceği ve eski güzel günlerin geri geleceği hayali içinde sendikal faaliyetlere karşı harekete geçtiler. Asıl büyük kitle ise, kararsızlık içinde, gelişmelere seyirci kalmakta yetindi. 1960 lar bu iki görüşün mücadelesi şeklinde sürdü ve tabandaki sendikal gelişmenin yenilgisiyle sonuçlandı. Hiç şüphesiz bu yenilgiyi, tabandaki teknik elemanların üst seviyedeki meslektaşlarına karşı değil tüm teknik eleman kitlesinin kapitalistlere karşı yenilgisi biçiminde yorumlamak gerekir.

1970 lere her geçen gün haklarından biraz daha kaybederek giren elemanlar kapitalistlerin gönlünü hoş tutmanın eski güzel günleri geri getiremiyeceği gerçeğini kavramaya başladılar. Zorlayan hayat şartlarının verdiği ivmeyle kararsız durumlarını kaybettiler ve bir arayış içinde el yordamıyla, sendikal hakların elde edilmesi gerektiği gerçeğini sezinlemeye başladılar.

Bugün teknik eleman kitlesinin gündemdeki sorunu sendikal özgürlüklerin elde edilmesidir.

Bu nedenle, bir çok kereler değinilmiş olmasına rağmen, sendikal özgürlüklerin elde edilmesi sorununu bir kez daha ele almayı ve konuyu daha geniş bir biçimde sizlere sunmayı gerekli gördük.

(Devamı Sayfa 2 de)

- **YURT VE MESLEK SORUNLARINI TARTIŞMAK, HALKIMIZ YARARINA KARARLAR ALMAK.**
- **ÜLKE ÇIKARLARINI SAVUNAN, İLERİCİ VE DEMOKRATİK ODA YÖNETİMLERİNİ İŞ BAŞINA GETİRMEK GÖREVİMİZDİR.**
- **GÖREVİMİZİ YAPALIM.**
- **GENEL KURULLARA KATILALIM.**

Teknik elemanların meslek örgütleri olan Odaların Genel Kurulları Şubat ayı içinde toplanacaktır. Bir kamu kuruluşu olduğu kuruluş kanununda da belirlenen odaların en önde gelen görevi halkın ve meslektaşlarının yararını savunmaktır. Bu ancak güçlü örgütlerin başaracağı bir uğraştır.

Güçlü örgütler üyeleri ile organik bağlarını kurmuş, yönetimi demokratik olan örgütlerdir. Bir örgütün yönetiminin demokratik olması ise, örgüt yönetiminin üyelerinin çoğunluğuna dayanması, siyaset ve eylemlerini bu çoğunluğun yararına yürütmesine bağlıdır.

Yukardaki nedenlerle, Genel Kurullar Odalarımızın gerçek güçlerinin kamu oyuna yansıdığı yerlerdir. Güçlü olduğumuzu göstermek ve yönetime halktan yana, demokratik ve ilerici yöneticiler getirmek görevini yapmalıyız.

Ayrıca Genel Kurullarda üyelerin çeşitli konularda ileri sürdüğü görüşlerin, yapılan tartışmaların, alınacak kararların, seçilecek yöneticilere bir yıl ışık tutacağını unutmamalıyız. Sorunlara çözümlerin tartışılarak bulunacağını hepimiz iyi biliriz. Doğru yolu bulmak için tartışma çabasının sürdürülmediği topluluklar ölüdürler. Böyle topluluklar bırakınız başkalarının haklarını; kendi haklarını bile savunamazlar. Görüldüğü gibi sağlıklı bir topluluk olmak için, gücümüzü arttırmak için daha çok üyenin sorunlarını tartıştığı genel kurullar yapmak zorundayız. Bu, teknik eleman topluluğunun kendine ve halkına karşı duyduğu sorumluluğun yüklediği bir görevdir.

Bu yılki genel kurullar ise ayrı bir önem taşımaktadır. Yurdumuz halkımızın son seçimlerde açıkça belirttiği kararı ile karanlık günleri arkada bırakıp demokratik bir ortam yaratma çabasındadır. Ardımızda bıraktığımız dönemde çalışanların ve halkımızın tüm yasal haklarını bir küçük mutlu azınlığın çıkarları için hiçe sayan yöntemler uygulanmıştır.

En vazgeçilmez insan hakları çiğnenmek, baskı ile çalışanların grev ve toplu

(Devamı Sayfa 3'de)

Başyazı

SENDİKAL HAKLAR

BURJUVA TOPLUMUNDA SOSYAL SINIFLAR VE TEKNİK ELEMANIN YERİ

Burjuva toplumunu biri diğerinin varoluş sebebi olan ve biribiri ile sürekli mücadele içinde bulunan iki ayrı sosyal sınıf oluşturur. Bunlardan birincisi üretim araçlarının mülkiyetini elinde bulunduran, ücret ödiyerek iş gücü satınalan, ödediği ücrete karşılık iş gücünün yarattığı değere sahip çıkanların oluşturduğu kapitalist sınıftır. Bu sınıfı meydana getiren kişilerin belirgin özelliklerini bir kez daha sıralıyalım.

1. **Üretim araçlarının mülkiyetini ellerinde bulundururlar.**
2. **Ücret ödeyerek (yevmiye, haftalık, aylık v.b. gibi.) iş gücü satın alırlar.**
3. **İş gücünün yarattığı değerin sahibi olurlar.**

İkinci toplumsal sınıf geçimini sağlıyabilmek için bir ücret karşılığı iş gücünü satan, bu iş gücünü kullanarak değer üreten, aldığı ücrete karşılık ürettiği değeri sermaye sahibinin mülkiyetine terkeden kişilerin oluşturduğu işçi sınıfıdır. Bu sınıfı meydana getiren kişilerin belirgin özelliklerini de bir kez daha sıralıyalım.

1. **Geçimlerini sağlıyabilmek için ücret karşılığı iş gücünü satarlar.**
2. **Bu iş gücünü kullanarak bir değer üretirler.**
3. **Ürettikleri değeri sermaye sahibinin mülkiyetine bırakırlar.**

Şimdi teknik eleman kitlesinin özelliklerini gözönüne getirerek sırasıyla şu sorulara cevap arıyalım.

Soru : Teknik eleman, üretim araçlarının mülkiyetini elinde bulunduran kişi, yani sermaye sahibi midir?

Cevap : Hayır.

Soru : Ücret ödeyerek iş gücü satınalan kişi midir?

Cevap : Hayır.

Soru : İşçilerin iş gücünü kullanarak yarattıkları değere sahip çıkan kişi midir?

Cevap : Hayır.

O halde TEKNİK ELEMAN BİR KAPİTALİST DEĞİLDİR, diyebiliriz.

Bir kez de şu sorulara cevap arayalım.

Soru : Teknik eleman geçimini sağlıyabilmek için ücret karşılığı iş gücünü satan kişi midir?

Cevap : Evet.

Soru : Bu iş gücünü kullanarak bir değer üretir mi?

Cevap : Evet.

Soru : Ürettiği değeri sermaye sahibinin mülkiyetine bırakır mı?

Cevap : Evet.

O halde şu yargıya varırız; TEKNİK ELEMAN BİR İŞÇİDİR.

NE YAPMAK GEREKİR?

Şimdi şu soruya cevap arıyalım, «Teknik elemanlar haklarını savunmak için ne yapmalıdırlar?» Bu soruyu bir başka soruyla cevaplıyalım, «Ülkemizde işçiler haklarını savunmak için ne yaparlar?» Cevabımız hiç kuşkusuz şöyle olacaktır, «Sendikal özgürlüklerini kullanırlar.»

Teknik elemanlarda bir işçi olduğuna göre izlemesi gereken tek tutarlı yolun sendikal özgürlükleri elde etmek olduğu tartışma götürmez bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Bunun dışında ileri sürülen her yolun teknik eleman kitlesinin davasını saptırmak ya da geciktirmekten başka bir sonuç vermeyeceğini apaçık bilmemiz ve karşısında gereken tavrı almamız zamanı gelmiştir.

Sendikal özgürlükleri elde etmemiz bir kanun meselesidir. Meclislerden bu kanun çıktıktan sonra sendika kurma, toplu sözleşme, grev gibi demokratik özgürlükleri kullanarak haklarımızı savunma imkânını elde etmiş olacağız.

Meclislerden Bu Kanunu Çıkarmak İçin İzlenecek Yol Nedir?

Meclis kapılarında bekleyerek bir kaç milletvekilinden ricada bulunarak, Bakanlara yalvarma heyetleri göndererek böyle bir kanunu çıkarmanın mümkün olamıyacağını bilmemiz gerekir. Çok daha önemsiz kanunlar için meclis kapılarında nöbet tutan yöneticileri ve aldıkları kısır sonuçları gördük. Yazımızın başında 1960 larda, üst seviyedeki meslektaşlarımızın aldıkları yanlış tavrı anlatırken yaptığımız yorumu bir kez daha hatırlatalım :

(Devamı Sayfa 3 de)

HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKLAR

(Baştarafı Sayfa 4 de)

Sektör	Proje Adedi	Yatırım Tutarı
1. Tarım	2	34.407.000
2. Madencilik	17	1.532.842.000
3. Gıda	61	2.448.211.000
4. Dokuma giyim	98	14.821.477.000
5. Deri Kösele	4	329.455.000
6. Orman ürünleri	13	941.318.000
7. Kâğıt	3	37.274.000
8. Cam	2	34.286.000
9. Kimya	18	4.649.687.000
10. Madeni eşya	23	832.497.000
11. Demir çelik	1	127.840.000
12. Demir dışı metaller	2	275.530.000
13. Elektrik Malzemesi	5	117.112.000
14. Tarım alet ve makineleri	2	32.234.000
15. Makine imalat	15	1.550.157.000
16. Ulaştırma ve taşıt	95	2.949.458.000
17. Çimento	11	2.213.403.000
18. Seramik	3	98.695.000
19. Ambalaj	15	446.244.000
20. Turizm	2	32.858.000
21. Genel enerji	1	170.766.000
22. Lastik	1	20.400.000
23. Yapı malzemesi	11	223.839.000
TOPLAM	**405**	**33.925.990.000**

Verilen teşvik belgelerinde makine, madeni imalat ve kimya sanayilerinin toplam yatırım tutarı sadece 7 milyar 32 milyon 341 bin liradır. Yani teşvik belgesi verilen firmaların %80 ine yakın kısmı, zamanın başbakanının planın önsözünde söylemiş olduğu sektörler dışındadır. (Yani yatırımlar kalkınmaya yönelik olmamıştır.) Demekki bizim küçük tasarruf sahibimiz, böylece o çok lafı edilen, fakat bir türlü gerçekleştirilemeyen (Çünkü Türkiye için seçilen kalkınma modeli yanlıştır.) kalkınmaya da maddi katkıda bulunamamıştır. Yapmış olduğu katkı, sadece bizim başarılı müteşebbislerimizin girişimlerinin boyutlarını ve yoğunluğunu fazlalaştırmaktan ibaret kalmıştır. İsterseniz bu olayı madde madde yazalım, örneğimizde de hisse senedimiz 1000 TL. olsun.

1. Veli Çokaçıkgözün «Halka Açık Anonim Ortaklık» şirketine 1000 TL. sı ile ortak olduk.
2. Yatırımımız 3 sene sonra üretime geçeceğinden 3 sene bekledik.
3. Diyelim ki bu arada hayat pahalılığı %25 arttı.
4. Böylece paramızın satınalma değeri 750 TL. sına düştü. (Oysa mala yatırsaydık paramızı 250 TL. mız havaya uçmayacaktı. Aslında nereye uçtuğu belli)
5. Nihayet şirketimiz üretime (veya kâra) geçti. Bize düşen kâr oranı %12 brüt, yani %10 net.
6. Böylece 3 sene sonra elimize ilk yılın kârı olarak 100 TL. sı geçti.
7. Yani bizim 1000 TL. sı 3 sene sonra 850 TL. sı oldu.
8. Peki, Veli Çokaçıkgözün kârı ve sermaye büyümesi ne kadar oldu? Onu da gidip Veli Çokaçıkgöze sorun, bakalım neler anlatacak?

1. **Üçüncü 5 Yıllık Plan, Önsöz Sayfa V**
2. **A.g.e Sayfa VI**
3. **F. Lundbeig, The Rich and The Super - Rich (Zenginler ve Super Zenginler), New York: Lyle Stuart, luc, 1969**
4. **Yankı. Sayı 148. Sayfa 23**
5. **Disk Dergisi Sayı 7 Sayfa 30**

TÜTED HABERLER

M.M.O. İZMİR VE İSTANBUL ŞUBELERİ GENEL KURULLARINDA SEÇİMLERİ EMEKLERİYLE GEÇİNENLERİN TEMSİLCİLERİ EZİCİ BİR ÇOĞUNLUKLA KAZANDI.

Geçtiğimiz ay içinde M. M.O. nun İzmir ve İstanbul Şubelerinin Genel Kurulları toplandı. Her iki genel kurulda söz alan konuşmacılar, M.M.O. yönetiminin, tekelci sermaye çevreleri yerine, makina mühendislerinin ezici çoğunluğunu oluşturan ve yaşamalarını sürdürebilmek için kendi emeklerinden başka sırtlarını dayayacakları bir şeye sahip bulunmayanları temsil etmesinin gereği üzerinde durdular. Özellikle 1973 yılı çalışma döneminde iş başında bulunan M.M.O. Yönetim Kurulu ile İstanbul Şubesi Yönetim Kurulunu eleştiren konuşmacılar, bu kurulların güçlü sermaye çevrelerinin temsilcisi ve savunucusu olmaktan öteye geçemediklerini bir kez daha vurguladılar. Makina Mühendislerinin tabandaki geniş kitlesinin hak ve çıkarlarını savunmayı üstlenecek, bu kitlenin sözcülüğünü içtenlikle görev bilecek demokratik bir oda yönetiminin iş başına getirilmesi dileğinde birleşen Genel Kurullar yapılan seçimler sonucunda, bu dileklerinin somut bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlıyacak adımı da atmış oldular ve hem İzmirde hem de İstanbul da, emekleriyle geçinenlerin sözcülerini, savunucularını ezici bir çoğunlukla şube yönetimlerinin başına getirdiler.

Özetle M.M.O. İzmir ve İstanbul Şubelerinde zafer, ülkemizde verilmekte olan demokrasi savaşından yana çıkanların, emekleriyle geçinenlerin demokratik hakların, sendikal hakların kazandırılmasını savunanların oldu. TÜTED HABERLER

ODA G. KURULLARI İÇİN GÖREV BAŞINA

(Baştarafı Sayfa 1 de)

sözleşme hakları kısıtlanmak, ortadan kaldırılmak istenmiştir. Teknik elemanların büyük çoğunluğunun da içinde bulunduğu devlet memurlarının sendikalaşma hakkı elinden alınmıştır. Bu da yetmemiştir. Çıkarılan yeni dernekler kanunu ile —ki Anayasa Mahkemesi bir çok maddesini iptal etmiştir— meslek örgütlerinin sesleri kısılmak, çıkaramadıkları Odalar kanunu ile de teknik eleman örgütleri güdük bırakılmak istenmiştir.

Bütün bu çabaların nedeni, ülke kaynaklarını halkın yararına aykırı olarak, bir mutlu azınlığın çıkarlarına peşkeş çekmek isteyenlerin yaptıklarını gözlerden saklamak ve bunları halkın gözleri önüne dökeceklerin seslerini kısmak isteğidir.

Bu karanlık dönem giderken ülkeyi bir çok sorunla başbaşa bırakmaktadır. Artan hayat pahalılığı bütün çalışanların sırtında ağır bir yük olmaktadır. Enerji sıkıntısı bütün ülkeyi sarmıştır. Eğitim korkunç bir başı bozukluk içindedir. Özellikle teknik elemanların eğitimi bir keşmekeşe itilmiş ve birçok meslekdaşımız bu bozuk eğitim düzeninin kurbanı edilmek istenmiştir.

Bütün bunlardan acı olarak baskı döneminden kuvvet alan bazı yöneticiler temsil ettikleri kitleyi ve halkın yararlarını hiçe sayarak kendilerini tekelli ve işbirlikçi sermayenin hizmetine adamışlardır.

BU TÜR YÖNETİCİLERE GEREKEN DERSİ VERMEK GÖREVİMİZDİR.

HALKIMIZIN YANINDA YERİMİZİ ALDIĞIMIZI GÖSTEREREK, ÜLKE SORUNLARINI TARTIŞMAK.

SORUNLARIMIZA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ GETİRMEK,

ODA YÖNETİMLERİNE HALKTAN YANA, DEMOKRATİK VE İLERİCİ YÖNETİCİLERİ GETİRMEK İÇİN.

BİZİ BEKLEYEN GÖREVİ YAPALIM.

ODA GENEL KURULLARINA KATILALIM.

TÜTED HABERLER

Başyazı

SENDİKAL HAKLAR

İzlenecek tek doğru yol sahip olduğumuz gücü bilmek, bu gücü arttırmak ve bu güce dayanmak olmalıdır. Bunun için;

1. Mümkün olduğu kadar geniş bir kitleyi çatısı altında barındırabilecek bir dernekte birleşmek,

2. Sorunlarımızı kamu oyuna maletmek ve mümkün olduğu kadar geniş bir halk kitlesinin desteğini sağlamak gerekir.

Bu dernek TÜTED'dir.

Kamu oyunu oluşturacak kuruluşlar arasında ise meslek odaları ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin büyük bir ağırlığı olduğunu gördük. Bu kuruluşlar Teknik elemanların sorunlarına doğru teşhisi koymuş, aydınlık ve dinamik yöneticilerin elinde, hedefe doğru hızlı adımlarla yürümektedir. Ancak bazı meslek odalarının yönetim kurullarında yer alan ve kapitalistlerin desteğiyle işbaşında kalabilen yöneticileri görevden uzaklaştırmak, ileriyi gören, geleceğini düşünen her teknik elemanın yapmak zorunda olduğu ilk davranıştır.

Yarına güvenle bakabilmek için bugün üzerimize düşen görevi yapalım. Hep birlikte el ele, yarının aydınlık günlerini yaratmak üzere yürüyelim.

TEKNİK ELEMANIN LÂYIK OLDUĞU ŞEREFLİ YERİ ALACAĞI GÜNLER YAKINDIR.

TÜTED HABERLER

Kimya Mühendisleri Odası ve bir Üyemizin mektubu

Kimya Mühendisleri Odası geçtiğimiz yıldaki tutumu ile, kuruluş amaçlarını, yönetmeliğinin kendisine yüklediği sorumluluğu, kimya mühendisliğinin kalkınmamızdaki önemli yerini kavramış olduğunu, göstermiştir. Bir yıldan beri yapılan tutarlı ve yoğun çalışmalar sonuçlarını vermeye başlamıştır. Oda, uzun zamandan beri meslekdaşları arasındaki, bazı çıkar çevrelerince sürdürülmek istenen, kuru çekişmelere ve sun'i olarak yaratılan ayrımlara son vermesini bilmiş, ülke ve meslek sorunlarına bütün üyelerin topluca eğilmelerini sağlayabilecek bir ortam yaratmıştır.

Ülke ve meslek sorunlarının bir birinden ayrılamayacağı bilinci içerisinde, geniş kapsamlı bir program ve gerçekci bir yöntemle çalışmalarını sürdürmektedir. Yayın organı olan Kimya Mühendisliği dergisi artık bilimsel ve teknik yazılar yanında, kendi ihdisas alanına giren, ülkemiz yönünden çok önemli konulara geniş yer vererek bir aşama göstermiştir.

Oda, bugün hayati önem taşıyan sanayileşme, ortak pazar, teşvik tedbirleri, teknoloji transferi, doğal zenginliklerimiz, teknik eleman eğitimi v.b. konular üzerinde detaylı çalışmalar yapmış ve kamuoyunun aydınlatılmasında büyük katkısı olmuştur.

Kimya Mühendisleri odası, teknik eleman sorunlarının, geçici tedbirlerle değil, ancak demokratik haklara sahip olunacak bir statü içerisinde ve bütün teknik elemanların elbirliği ile çözümleneceğine inanmış; bu nedenle TMMOB nin etkin şekilde varolması için üzerine düşen görevi yerine getirmiştir.

TÜTED HABERLER

Halka açık (!) Anonim Ortaklıklar...

Yazımıza üçüncü 5 yıllık planın önsözünden iki alıntı ile başlamak istiyoruz. Önsöz zamanın Başbakanı Ferit Melen tarafından yazılmıştır: «Geçen 10 yıllık dönemin aksine önümüzdeki yıllarda asıl sorun, iç finansman alanında belirecektir. Çünkü Batı Avrupanın 100 - 150 yılda aştığı mesafeyi, Türkiye 20 yılda aşmak zorundadır. Bunun gereği, iktisatçıların marjinal tasarruf oranı dediği iç kaynağın üçüncü plan döneminde % 38 civarında gerçekleşmesidir. Bunun anlamı toplumumuzun kazancındaki artıştan ortalama olarak % 35 ini bir kenara ayırmasıdır.» (1) Peki bu kenara ayrılması istenen % 35 ile ne yapılmak isteniyor? Yine üçüncü 5 yıllık planımızın Melen tarafından yazılmış önsözüne dönelim: «Yeni stratejide özel kesime çok büyük bir yer verilmiştir. Müteşebbislerimizin her sektörde yoğun bir yatırım faaliyeti içine girmesini bekliyoruz. Makina ve madeni imalat, kimya sanayileri kurmak isteyenleri özellikle teşvik edeceğiz. TECRÜBELİ VE BAŞARILI MÜTEŞEBBİSLERİMİZİN KÜÇÜK TASARRUF SAHİPLERİNİN BİRİKMİŞ PARALARINI SANAYİ ALANINDA DEĞERLENDİRMESİNİ İSTİYORUZ. BU YÖNELİMDEKİ HAZIRLIK ÇABALARINI DİKKAT VE MEMNUNİYETLE İZLİYORUM. TEŞVİK KANUNU TASARISINI BU MAKSATLA HAZIRLADIK.» (2)

Bu iki alıntıdan şu sonuçları çıkarabiliriz:

1. Ülkemizde yatırımlar için gerekli finansman yeterli değildir.
2. Bu finansmanın ülke içinden bulunması gerekmektedir.
3. Bunun için küçük tasaruf sahiplerinin paralarını sanayi alanına çekmek gerekir.
4. Çıkarılan Teşvik Kanunu bu amaçla çıkarılmıştır.

Günümüz Türkiyesinde böyle bir girişim, kendisine bir de güzel ad buldu: «Halka Açık Anonim Ortaklık» Aslında bu adı bulan bizim müteşebbislerimiz değil. İsim daha evvel Amerikalı müteşebbisler tarafından bulunmuş ve bu girişimin uygulaması orda daha evvel başlatılmıştır. Şimdi Amerikadaki uygulamanın ne kadar halka açık (!) ve ne kadar halka yararlı (!) olduğunu görelim: Amerika'da halkın %86 sının hiçbir hisse senedi yoktur. Büyük hisse senetlerinin sahipleri ise toplam hisse senetlerinin % 80 ini ellerinde bulundurmaktadırlar ve nüfus içindeki oranları % 1,6 dır. Bu % 1,6 aynı zamanda eyalet ve mahalli idarelerce çıkarılan tahvillerin % 100 ünü, anonim ortaklık tahvillerinin % 85 ini ellerinde tutmaktadırlar. Ve 1000 dolarlık bir hisse senedine ödenen yıllık faiz tutarı 2 iş gününe ödenen ücrete eşittir. (3)

Şimdi yine kendi ülkemize dönelim: Türkiyede halka açılma denen hikayenin 3 ünlü öncüsünün dediklerine bakalım: Koç Holding İcra Komitesi Başkan yardımcısı Can Kıraç: «Üçüncü 5 yıllık planla başlayan dönemde optimal büyüklükteki yatırımların gerçekleştirilmesini temin amacıyla halka açılma zaruret haline gelmiştir.» (4)

16 OCAK 1974 günü televizyonda yapılan bir açık oturumda konuşan Sanayi Odaları eski başkanı Ertuğrul Soysal ise girişimi 2 nedenle açıklıyor:

1. Öz kaynağın (sermayenin) yetersizliği.
2. Sosyal fayda.

Bu iki nedene bir üçüncüsünü de biz ekleyelim: yeni bir sömürü biçimi. (Bu sömürü biçimini aşağılarda açıklıyacağız.)

Hacı Ömer Holding Yönetim Kurulu Başkanı Sakıb Sabancı ise, aynı oturumda bir sürü laf etti ama, anlıyabildiğimiz kadarıyla, bankaların uzun vadeli ve düşük faizli kredi vermemelerinden yakındı. Ve konuşmasını şu sözlerle noktaladı: «Projenin gerektirdiği öz kaynak verilmelidir.» Şimdi bu 3 müteşebbisimizin görüşlerinden sonuçlar çıkaralım:

1. Yatırımların boyutları büyümüştür.
2. Öyleyse daha büyük sermaye gereklidir.
3. Bizim elimizdeki kaynaklar büyük yatırımları karşılıyamamaktadır.
4. Demek ki yeni finansmanlar bulunmalıdır.
5. Fakat bu konuda bankalar istediğimiz uzun vadeli ve düşük faizli krediyi vermiyorlar.
6. Öyleyse biz bu finansman eksiğimizi (uzun vadeli ve düşük faizli krediyi) halktan toplarız.

Peki bu toplama biçimi nasıl olacak? İsterseniz bir müteşebbisimizin ağzından konuşalım: «Pek doğal olarak şirketlerimize halkımızı ortak edeceğiz, onlara 1000 liralık 5000 liralık... hisse senetleri satacağız. Her senede kendilerine yatırımımızın kârından %12 brüt kâr vereceğiz. Bunun neti %10 falandır. Ama bu arada hayat pahalılığı %10 dan fazla da artsa, ortağımızın ses çıkarmaması lâzım. Çünkü bankalar daha az kredi veriyor. Ayrıca ortağım bu girişimiyle yurt kalkınmasına hizmet ediyor. Ortağım olmasaydı Teşvik belgesini alamazdık. Çünkü Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız halka açılmamızı şart koşuyor.» Şimdi tekrar başa dönüp bir hatırlatma yapmak istiyoruz: Ferit Melen üçüncü 5 yıllık planın önsözünde ne diyordu? «Makine ve madeni imalat, kimya sanayileri kurmak isteyenleri özellikle teşvik edeceğiz.» Oysa birde uygulamaya bakalım: Şubat 1972 - Şubat 1973 arası 405 firmaya (33 milyar 925 milyon yatırım tutarlı) Teşvik Belgesi verilmiş. Bu projelerin sektörlere dağılımı şöyle: (5)

(Devamı Sayfa 2 de)

tüted HABERLER

Tüm Teknik Elemanlar Derneği Aylık Yayın Organı

Sahibi ve Sorumlu Yönetmeni TÜTED adına İLHAN BAYSAL/Haberleşme Adresi : Konur Sokak 4/5 Yenişehir — Ankara/Fiyatı 25 Kuruş/ TÜTED HABERLER'de yayınlanan yazılar kaynak gösterilerek aktarılabilir/Dizgi ve Baskı: Nüve Matbaası/Tel: 12 91 74 — A N K A R A

Sayın : ....

Adres : ....

....

....